

**“Багшлахуйн арга зүйн хөгжлийг түгээн
дэлгэрүүлэх тогтолцоог бэхжүүлэх” төслийн
сургалт. 2010-11-12**

Хичээлийн судалгааны үзэл баримтлал

**Б.Бурмаа
М.Ганбат**

Илтгэлийн агуулга

- Хичээлийн судалгааны цар хүрээ
- Хичээлийн судалгаа бусад оронд
- Хичээлийн судалгаа манай оронд

Хичээлийн судалгааны цар хүрээ

- Хичээл гэж юу вэ?
 - Нарийн нийлмэл систем
 - Рационал ба нээлттэй систем
- Судалгаа гэж юу вэ?
 - Судлан шинжлэх үйл ажиллагаа
- Хичээлийн судалгаа
 - Сурган хүмүүжүүлэх ухаан, дидактикийн судалгааны нэг чиглэл
 - Багш бэлтгэх их сургуулиудын сургалтын хөтөлбөрт тусгагддаг хичээл
- ЕБС-ийн хичээлийн чанар, сурах ба багшлах үйл ажиллагаанд тооцох чухал асуудал
- Хичээлийг судлахтай холбоотой бидний ойлголт, одоогоор бид “хичээлийн судалгаа” гэж орчуулаад байгаа “Lesson Study” ухагдахууны утга санаа яг ижил зүйл мөн үү?

Хичээлийн судалгаа улс орнуудад

- Япон:
 - Япончууд энэ асуудалд хэрхэн ханддаг, ямар ухагдахуун хэрэглэдэг, түүний дор юу ойлгодог талаар өмнөх илтгэлд авч үзсэн.
- АНУ:
 - АНУ-ын судлаачид: “Lesson Study”-ын судалгаа
 - Catherine Lewis, 1967,....
 - 1996- 2000: 40 Schools, 75 interviews
- Европын холбоо: ХБНГУ

АНУ: “jugyo kenkyu”-г тайлбарлаж буй ЖИШЭЭНЭЭС

- “Lesson Study”-ын талаар их хэмжээний судалгааны материал, ном, төсөл, интернет,.....
- Англи хэлээр бичигдсэн судалгааны материалуудад хэрэглэгдэж буй ухагдахуунууд – “Lesson Study”, “jugyo kenkyu”, “kyozai kenkyu”, ...
- Эдгээр ухагдахууныг тайлбарлаж буй байдал:
 - Японы багш нарын үйл ажиллагаатай холбодог
 - Японы багш нараас та нарын хичээл яагаад ийм чанартай байдаг вэ? гэж асуухад бид “jugyo kenkyu” “kyozai kenkyu” хийдэг гэж хариулдаг.

Энэ тухай бичихдээ:

- “What is Lesson Study?” гэж гарчиг тавьдаг
- “Lesson Study” гэдэг нь Японы багш нар хичээлийнхээ үр өгөөжийг илүү дээшлүүлэх зорилготойгоор өөрийнхөө практик үйл ажиллагааг системтэй судлан үздэг багш мэргэжилтний хөгжлийн процессийг хэлнэ.
- “Lesson Study”, “jugyo kenkyu” нь ижил юм байна гэж ойлгогдохоор
- “Lesson Study”, “jugyo kenkyu”, “хичээлийн судалгаа”

- “jugyo kenkyu” –г тайлбарлаж буй өөр нэг санаа
- “research lesson”, “kenkyu jugyo” бие даасан хичээлийн түвшин дэх асуудал
- “Classroom Innovations through Lesson Study”
- Японы багш нар: “teaching as telling” –ээс “teaching for understanding”
- Энд яриад байгаа санаа нь “Хичээлийг судлах”, “Судалгаанд суурилсан хичээл”, “Судалгаатай хичээл” гэх мэтээр илэрхийлэх нь зохимжтой юм шиг
- “research lesson”, “kenkyu jugyo”, “Судалгаанд суурилсан хичээл”

Сургалт удирддаг, мэдээлэл боловсруулдаг хүмүүс
(бодлого, шийдвэр гаргачид, багш бэлтгэдэг их
сургуулийн багш нар, боловсролын хүрээлэн,
боловсролын газрын арга зүйчид) анхаарах асуудал

Jugyo kenkyu	Kenkyu jugyo
Lesson Study	Research lesson
Хичээлийн судалгаа	Судалгаанд суурилсан хичээл

- Catherine Lewis : “Didn’t our science teaching techniques come from the US?” asked many Japanese teachers.
- Такахата: Япон-Америк-Япон
- “ Does Lesson Study Have a Future in the United States?”
 - “research lesson”- г судлаачид илүү сонирхдог байсан
 - TIMSS,1999: 8-р ангийн математикийн хичээлийн видео анализ, АНУ, Япон, Герман
 - TIMSS, PISA, судалгааны үр дүн: Японы сурагчдын үнэлгээ өндөр байдаг.

- **Судлаачид:**
- APEC (Asian Pacific Economic Cooperation) Lesson Study **Project**
- Lesson Study **Group** at Mills College
- **Сургалтын хөтөлбөрүүд:** “What is Lesson Study?”, төлвөлөгөө, боловсруулалт, үр дүн,.....
- Латин америк болон бусад орнууд

Хичээлийн хувьд:

- Математик, байгалийн ухаан

Ангийн хувьд:

- Бага анги

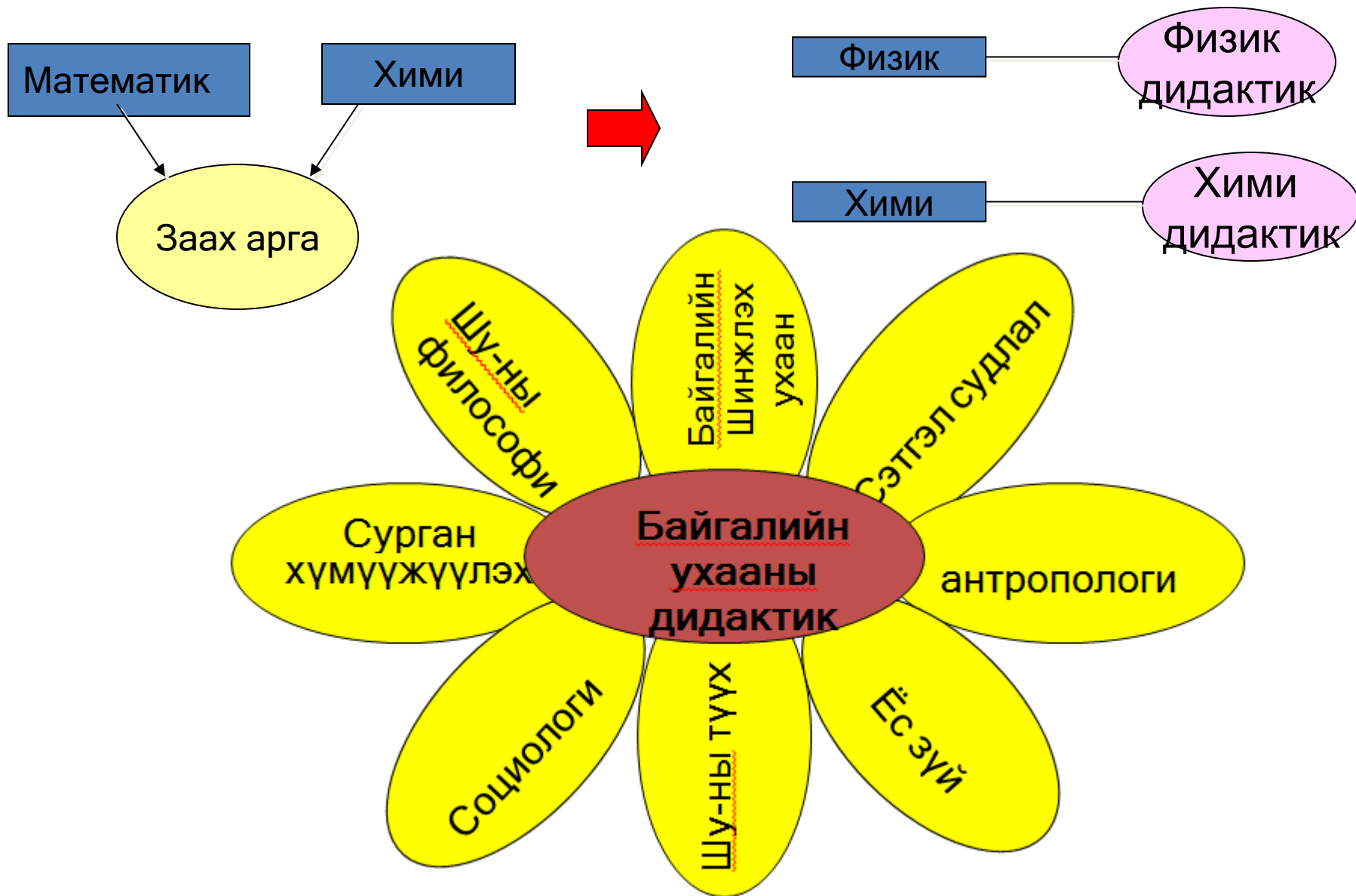
Ерөнхий зарчим, үйл ажиллагааны алхамууд :

- Аль ч хичээл, аль чангид буух боломжтой болтой

Европын холбооны улсуудын ЖИШЭЭНЭЭС

- Дидактик, мэргэжлийн дидактик
 - Ухагдахуун: хичээлийн судалгаа, хичээлийн хөгжил, (Unterrichtsforschung, Unterrichtsentwicklung)
- Хичээл, сурах ба багшлах үйл ажиллагааг олон салбар шу-ны зааг дээр авч үздэг
 - “Суралцахуй” – суралцахуйн сэтгэл судлалын онол, арга зүй
 - “Багшлахуй” – дидактикийн онол арга зүй
 - “Хичээлийн хөгжил” – суралцахуй ба багшлахуйн суурь болон туршилтын судалгааны үр дүнг хичээлийн амьдралд хэрэгжүүлэх

БАЙГАЛИЙН УХААНЫ ДИДАКТИК



- Төсөл: Суурь судалгаа, судалгааны үр дүнг хэрэгжүүлэх
- “Математик ба байгалийн ухааны хичээлийн үр өгөөжийг дээшлүүлэх нь”
- “Контекст төвтэй хичээл” – хичээлийн шинэ үзэл баримтлал
- **“Хичээл төвтэй сургуулийн хөгжил”**
 - “Сайн” хичээл гэдгийн дор юуг ойлгож байна вэ?
 - Багшийн өөрийгөө өөрчлөх сонирхол, хэрэгцээ
 - Сургуулийн түвшинд мэргэжил дээшлүүлэх

Хичээлийн судалгаа манай оронд

- Хичээлийн хөгжил, багшийн арга зүйн хөгжлийн талаар хуримтлуулсан туршлага
 - **Төслүүд** : Данида, Сорос, хичээлийн технолгийн шинэчлэл, БДБС,ТХБ,
 - **Үйл ажиллагаа**: Тэргүүн туршлага, нээлттэй хичээл, багшийн ур чадварын уралдаан, олимпиад,.....:
 - **Сургалтууд**: олон төрөл
 - **Зөвлөмжүүд**: стандарт, хөтөлбөр,.....
 - МБС ба хичээлийн соёлын хөгжил : 5 модуль
 - БУБС ба хичээлийн соёлын хөгжил : 3 модуль
- БСШУЯ, Жайка –ийн төсөл

“Суралцагчдын суралцахуйг дэмжих арга зүйн хөгжил” төслийн талаар товчхон

- **Төслийн зорилго:** БДБС-ыг хэрэгжүүлэх, арга зүйн хөгжилд дэмжлэг үзүүлэх
- **Үйл ажиллагаа:** БС-ын арга зүйн хөгжилд дурьдагдсан зарчмуудыг хэрэгжүүлж буй туршлага дээрээ тулгуурлан Японы багш нарын “ хичээлийн судалгаа”, “хичээлийн хэрэглэгдэхүүн” хийдэг арга зүйгээс суралцан арга зүйгээ улам төгөлдөржүүлэх

Гол шийдлүүд

- Хичээлийн алхам бүрт хийгдэх арга зүйг нарийвчлан боловсруулж хэрэгжүүлсэн
- **Хичээлийн бэлтгэл:** Хичээлийн хөтөлбөр боловсрогдсон (Кёозай кенкю-ийн санааг тусгах)
 - Хөтөлбөрийн элементүүд, хичээлийн үйл явц
- **Шинэ маягийн хөтөлбөр боловсрогдсон:**
 - Тухайн багшийн, тухайн ангийн сурагчдад зориулан боловсруулсан бүтээл
 - Багшийн оюуны болон үйлийн хөдөлмөр шингэсэн бүтээл
 - Үр дүн бус процесс нь сурагчийн сурах арга зүй, багшийн багшлах арга зүйг хөгжүүлэх алхмуудтай
 - Энэ бүтээлийг буй болгохын тулд хийсэн багшийн шийдэл бүр нь **судалгаан** дээр суурилсан

- **Хичээлийг явуулах ба хичээлд ажиглалт хийх, хэлэлцэх (Жюгё Кэнкю-ийн санааг тусгах)**
- **Хичээлийг явуулах:**
 - Боловсруулсан хөтөлбөрийн дагуу сурах ба багшлах үйл ажиллагаа явагдсан
 - Шинэ маягаар бодож боловсруулсан сурагчийн сурах арга зүй, багшийн багшлах арга зүйг хэрэгжүүлэхийг чармайсан
 - Сурагчид ба багш нь сурах ба багшлах арга зүйдээ гарч байгаа шинэ санаа алхамуудыг өөрсдөө мэдрэх, таашаах боломж олгосон
- **Хичээлд ажиглалт хийх**
 - Би энэ хичээлийг, ингэж заах байсан гэсэн бэлтгэлтэйгээр оролцсон
 - Шинэ арга зүйг өөрийн арга зүйтэй жиших, шинэ санаа олох

- **Хичээлийг хэлэлцэн сайжруулах үйл ажиллагаа:**
 - Хамтдаа арга зүйгээ хөгжүүлэх
 - Арга зүйгээ хөгжүүлэхийн тулд бусдаас суралцахын зэрэгцээ, өөрөө хувь нэмэр оруулах
 - Сурагчийн сурах бичгийн дагуу заах бус хичээл дээр сурах багшлах үйл ажиллагааны дидактик алхмуудыг боловсруулж, хэрэгжүүлэхдээ сурах бичгийг хэрэглэгдэхүүн болгон ашиглах
 - Энэхүү үйл ажиллагаанд өөр өнцгөөс харж оролцох: 2 жишээ

Арга зүйг хөгжүүлэх үйл ажиллагаанд оролцогчид нь хэн байсан бэ?

- Багш нар сурагчидтайгаа хамт
 - Хичээл дээр сурах, багшлах үйл ажиллагаа хамтдаа явагддаг
- Гадаад, дотоодын дидактикийн багш нар
 - Хичээл, сургалтын бүхийл үйл ажиллагаа боловсролын онолын үндэслэлтэй, судалгаанд суурилсан байх ёстой
- Сургуулийн удирдлага
 - Багшид шинэ арга зүйг мэдэрсэн удирдлагын дэмжлэг зайлшгүй хэрэгтэй
- Бодлого боловсруулагчид
 - Дэлхийн жишигт баримжаалсан өөрийн орны сургуульд хэрэгжих боломжтой шийдвэр гаргаж, төслөөр дэмжих

Эхний төслийн хүрээнд хуримтлуулсан туршлагын
талаар хаанаас мэдэж, яаж ашиглах вэ?

- Төслийн хүрээнд 8 хичээлийн хувьд
боловсруулсан 27 гарын авлага
 - Судлах
- Сургалтууд :
 - Жишээ: өнөөдрийн 5 өдрийн сургалт
- Асуудалд шүүмжлэлт сэтгэлгээгээр хандах:
 - Өмнөх төсөлд оролцсон багш нар, сургуулийн одоогийн байдал?
 - Төсөл хэрэгжих гэж буй сургуулийн одоогийн байдал?
- Төсөл амжилттай хэрэгжих гол нөхцөл юу вэ?

“Багшлахуйн арга зүйн хөгжлийг түгээн дэлгэрүүлэх тогтолцоог бэхжүүлэх” төсөл

- Төслийн онцлог : “Хичээлийн судалгаа”- ухагдахуун
- **Японы онцлогтой** сургалтын технологийн тухай яригдаж буйг ухаарах
- Шууд хуулах боломж, хэрэгцээ байхгүй
- Өөрийнхөө нөхцөл байдалд зохицуулан боломжтой, таалагдсан санаануудыг тусгах
- **Судалгаа** : Судлаач багш нар, БХ-ийн эш ажилтнууд, УБ хотын арга зүйчид судалгаанд суурилсан ижил мэдээлэл өгөх
- **Сургууль**: Хичээл дээр төвлөрөх : бэлтгэх, явуулах, сайжруулах
- Маш амархан нэг тодорхойлолтоор илэрхийлэгдэх, нэг далайцаар бүтэх зүйл биш, олон дахин хийсний үндсэн дээр ойлгож, ухаарахыг тооцох

“Эд мэдэхгүй хүн эдийн нэрийг гутаана”

“ Түгээн дэлгэрүүлэх ” –ийг ойлгомжтой зөв тайлбарлах гарцыг хамтдаа хайх , нэгдмэл ойлголттой болох шаардлага

- Нэг талаас:
 - Багш бүр дахин давтагдахгүй хувь хүн
 - Сурагч бүр...
 - Хөтөлбөр бүр...
 - Хичээл бүр ...
 - Сургууль бүр ..
 - ...
- Нөгөө талаас: Хэн, юу гэдгээс үл хамааран инвариантаар зөөгдөх “нэг юм” байж таараа
 - Бүгдээрээр багшлах үйл ажиллагаа явуулдаг багш мэргэжилтэн
 - Бүгдээрээ сурах үйл ажиллагаа явуулдаг сурагчид
 -

**Анхаарал
тавьсанд
талархлаа**